

اقتصاد و سیاست در جهان امروز

موضوع اول : قطب های قدرت جهان

در حدود 30 سال پیش اقتصاد و سیاست و فرهنگ کاملاً جدا از یکدیگر بودند و جهان به دو قطب شوروی و آمریکا تفکیک شده بود. عده‌ای معتقد بودند که جهان پس از جنگ سرد، جهانی تک قطبی است که در آن ایالات متحده آمریکا یک ابرقدرت چهاربعدی محسوب می‌شد.

نظام بین‌الملل تا سال 2005 تحت تاثیر موضوع تروریسم و حملات آمریکا به افغانستان و عراق بود. اما این به خودی خود نتوانست کانونی برای شکل‌دهی به نظم جهانی باشد. به عبارت دیگر موضوع امنیت بین‌المللی نتوانست کانون تنوریک ساختار بین‌الملل قرار گیرد و با افزایش تدریجی قیمت نفت و ظهور روسیه، هند و چین به عنوان سه قطب جدید اقتصادی در جهان، ما به طرف یک نظام جدید بین‌المللی حرکت کردیم. به عبارتی به نظر می‌رسد مینای ساختار جدید بین‌المللی، اقتصادی خواهد بود. البته با این تفاوت که کانون اقتصاد بین‌المللی، زمانی آمریکا-اروپا و ژاپن بود ولی با گذشت زمان، بازیگران بسیار مهم و جدیدی به اقتصاد بین‌الملل اضافه شده‌اند و سیاست جهانی را تحت‌الشعاع قرار داده‌اند.

در جهان امروز، جهان مثلی از سه کشور چین، آمریکا و روسیه می‌باشد که در راس این مثلث آمریکا قرار دارد. پس از آمریکا قدرت در دست چین است و بعد روسیه.

در دوره جنگ سرد سیاست از اقتصاد جدا بود. یعنی آمریکا در یک صحنه در پی تقابل ایدئولوژیک، سیاسی و نظامی با شوروی و در سطحی دیگر از روابط بین‌الملل نیز، به دنبال قدرت اقتصادی و فناوری خود بود. به همین دلیل برای آمریکا امکان تفکیک وجود داشت ولی امروز این تفکیک امکان‌پذیر نیست و ما وارد عرصه جدیدی شده‌ایم.

امروز شش کشور عضو اتحادیه اروپا 90 درصد از نیاز گاز خود را از روسیه می‌گیرند. 50 درصد نیاز گاز قاره اروپا را روسیه تامین و 30 درصد نیازهای نفتی این قاره را نیز مسکو فراهم می‌کند. نزدیک به 60 درصد گاز شرق اروپا را نیز روسیه تامین می‌کند. این موضوع باعث وابستگی متقابل اقتصادی و سیاسی شده است. به نظر می‌رسد که ذخایر نفت و گاز و درآمد قابل توجه روسیه از محل فروش نفت و گاز یک قدرت بازیگری سیاسی به این کشور داده است.

Pamchal

با مثال هایی ساده می توان به نحوه تعامل کشورها با سه قطب جهان پی برد :

نوع تعامل	موقعیت
اما، در حال تجهیز کردن سامانه دفاعی خود از روسیه است.	کشور مجارستان عضو اتحادیه اروپا می باشد
اما، به دلیل دستیابی به منابع نفتی، سیاست های خود را با اوپک پلاس هماهنگ می کند.	عربستان از منظر امنیتی وابسته به آمریکا می باشد
اما، در عین حال در سال 2023 مبلغ 240 هزار میلیارد دلار، چین و روسیه با هم تبادل کردند و هر آنچه روسیه در تراشه ها و صنایع الکترونیک خود نیاز دارد از چین تامین می شود.	11,000 تحریم علیه روسیه توسط آمریکا و اروپا تنظیم شده است
اما، 52 کشور آن را تصویب نکردند.	آمریکا قطعنامه ای علیه روسیه بابت حمله به اوکراین صادر کرد
اما در عین حال دارای روابط گسترده تجاری با چین می باشد و در دو حوزه هسته ای و لیزر از سوی آمریکا تامین می شود.	کشور هندوستان انرژی خود را از روسیه تامین می کند

عنایت به مثال های مذکور بالا، تعدد فرصت ها زیاد شده و کشورها به دنبال بهره برداری منافع هستند.

مهم ترین ویژگی جهان امروز برای کشورهایی که دارای جغرافیا، منابع طبیعی، نیروی انسانی و نیروی فیزیکی می باشند، در زمینه افزایش تولید ناخالصی داخلی و سرمایه کشور، تعامل با یکدیگر و پیدا کردن فرصت های سرمایه گذاری است.

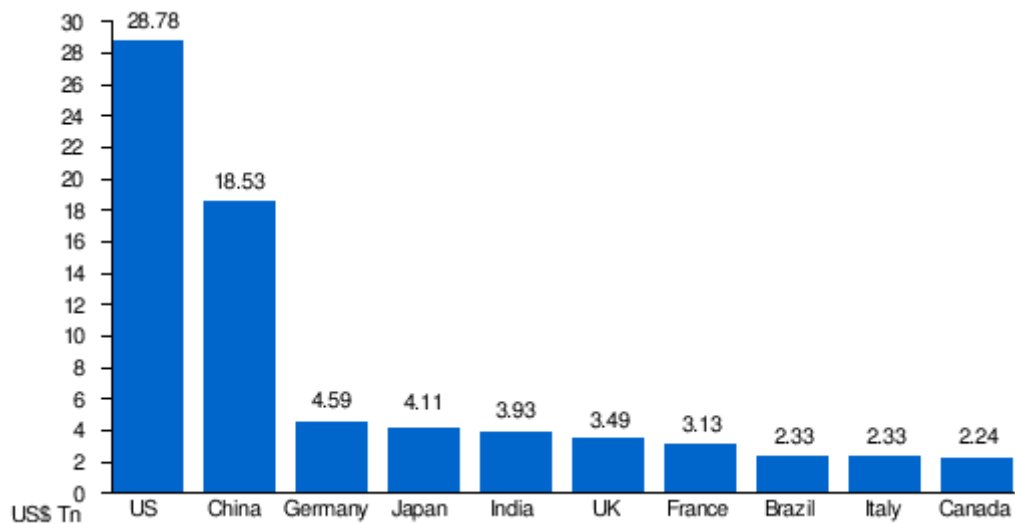
- در آمریکای لاتین ، جمعیت از حیث نیروی کار کافی ، منابع طبیعی، صادرات کشاورزی و منابع دریایی موجود، بهترین فرصت سرمایه گذاری برای کشورهای آسیایی می باشد.

Pamchal

- امارات در اسفند ماه سال 1402، با امضا قرارداد بزرگی به ارزش 35 میلیارد دلار با قاهره مصر، گام مهمی در مسیر تعمیق و تقویت روابط قاهره و ابوظبی از طریق اقتصاد نهاد.
- چین برای به اشتراک گذاشتن بیشتر سود سهام بازار چین و تقویت رشد اقتصادی منطقه ای، تاکنون ۲۲ قرارداد تجارت آزاد با ۲۹ کشور منطقه امضا کرده است و مجموع ارزش تجارت با این کشورها و مناطق، یک سوم کل تجارت چین را تشکیل می دهد.

موضوع دوم: تولید ناخالص داخلی - GDP

- بزرگترین اقتصادهای جهان بر اساس تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۲۰۲۴: (منبع: صندوق بین المللی پول)

Pamchal

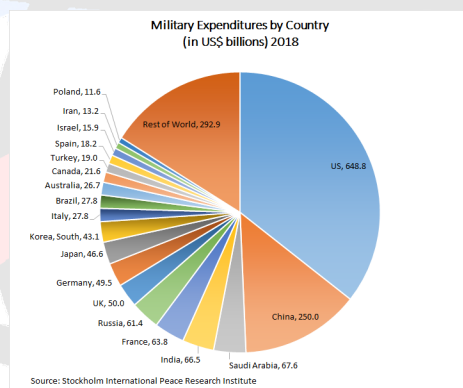
شرح مختصری از نحوه عملکرد 3 کشور ابتدایی نمودار:

ایالات متحده آمریکا

✓ ایالات متحده مبتکرترین اقتصاد دنیا را از نظر فناوری دارد و شرکت‌های آن در پیشرفت‌های فناوری و انواع حوزه‌های تکنولوژی و دیجیتال، به ویژه در زمینه هوش مصنوعی، رایانه، داروسازی، و تجهیزات پزشکی، هوافضا و صنایع نظامی در خط مقدم یا نزدیک به آن قرار دارند.

✓ حوزه نظامی آمریکا- آمریکا دارای 4,750 سایت نظامی، 219,000 سرباز و 746 پایه نظامی در 75 کشور دنیا می باشد.

مقایسه بودجه نظامی ایالات متحده آمریکا با سایر قدرت‌های جهانی (منبع: ویکی پدیا)

● دلار آمریکا- بالای 82% تمامی تراکنش های جهان با دلار آمریکا می باشد که نشاندهنده قدرت اقتصادی بالای آن است.

چین، دومین اقتصاد برتر جهان

در سال‌های اخیر، چین رشد قابل توجهی در حوزه اقتصاد داشته و از رتبه چهارم در سال 1960 به رتبه دوم در سال 2023 رسیده است. اقتصاد چین عمدتاً به تولید، صادرات و سرمایه گذاری وابسته است. این کشور دارای نیروی کار گسترده، پشتیبانی قوی دولتی، پیشرفت‌های زیرساختی و بازار مصرفی جهان در حال گسترش است. به همین دلیل چین توانسته به رتبه دوم برترین اقتصادهای جهان دست یابد.

تمرکز آلمان روی بازارهای صادراتی

از آنجایی که اقتصاد آلمان به شدت بر صادرات متمرکز است، تمرکز روی بخش‌های مهندسی، خودروسازی، شیمیایی و داروسازی بسیار بالاست. آلمان از نیروی کار ماهر، ابتکارات تحقیق و توسعه قوی و تمرکز روی بهره‌وری بالا بهره می‌برد.

چشم انداز رشد اقتصادی جهان

World Economic Outlook, July 2024 Update

Annex Table. Selected Economies Real GDP Growth

(Percent change)

	2022	2023	Projections	
			2024	2025
Brazil	3/0	2/9	2/1	2/4
Canada	3/8	1/2	1/3	2/4
China	3/0	5/2	5/0	4/5
France	2/6	1/1	0/9	1/3
Germany	1/8	-0/2	0/2	1/3
India 2/	7/0	8/2	7/0	6/5
Italy	4/0	0/9	0/7	0/9
Japan	1/0	1/9	0/7	1/0
United Kingdom	4/3	0/1	0/7	1/5
United States	1/9	2/5	2/6	1/9

Source: IMF staff calculations.

Note: The selected economies account for approximately 83 percent of world output.

1/ Difference based on rounded figures for the current and April 2024 WEO forecasts.

2/ Data and forecasts are presented on a fiscal year basis.

Pamchal

موضوع سوم: شرکت محور بودن

اقتصاد دنیا شرکت محور است نه دولت محور

امروزه بسیاری از کشور های در حال توسعه همانند چین، هند، برزیل و حتی امارات منافع کشور را در گرو منافع شرکت ها می دانند. شرکتها هستند که روند افزایش ثروت ملی و چرخه اقتصادی را حفظ می کنند.

در تصویر زیر بزرگترین شرکت های نفت و گاز جهان بر اساس درآمد مشاهده می شود که چگونه میزان درآمد کشور را افزایش داده اند:

Pamchal

رابطه بین افزایش درآمد سرانه و نوآوری شرکت ها

هرچه نوآوری شرکت ها در یک کشور بیشتر باشد، درآمد سرانه آن کشور افزایش می یابد.

1. گزارش شاخص هوش مصنوعی 2024 که توسط موسسه هوش مصنوعی انسان محور دانشگاه استنفورد منتشر شده است، به شکل جامع تأثیر جهانی هوش مصنوعی را بررسی می کند. این گزارش نشان می دهد که صنعت در حال کار است نه دولت.

۱۰ کشور برتر جهان در زمینه تحقیقات و نوآوری های هوش مصنوعی

Top 10 Countries Leading in AI Research & Technology in 2024

USA

60% of "top tier" AI researchers

China

\$95 billion in private investment

UK

Market valued at \$21 billion

Israel

Total AI investment at \$8.6 billion

Canada

144 generative-AI related startups

France

338 startups and \$7 billion invested

India

Highest penetration rate of AI skills

Japan

Home to 294 AI startups

Germany

\$7 billion in private investment

Singapore

165 AI startups

Techopedia

2. در حوزه انرژی های تجدید پذیر

Pamchal

از سال ۲۰۱۳، چین، آلمان و ژاپن و هند، چهار اقتصاد بزرگ جهان، برق بیشتری را از انرژی‌های تجدیدپذیر نسبت به انرژی هسته‌ای تولید می‌کنند. (منبع: WIKIPEDIA)

2-1 نقش چین در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر

چین بزرگترین تولیدکننده برق آبی جهان است و پس از آن کانادا، برزیل، هند، ایالات متحده و روسیه قرار دارند. ظرفیت انرژی بادی سالانه با نرخ ۲۶ درصد در حال رشد است و به‌طور گسترده در اروپا، آسیا و ایالات متحده استفاده می‌شود. انرژی باد تقریباً ۳۰ درصد مصرف برق در دانمارک، ۲۰ درصد در پرتغال و ۱۸ درصد در اسپانیا را تشکیل می‌دهد. (منبع: WIKIPEDIA)

منبع: (IEA.OR)

سرمایه‌گذاری چین در انرژی بسیار قوی باقی ماند و یک سوم سرمایه‌گذاری‌های انرژی پاک در سراسر جهان و سهم مهمی از رشد کلی تولید ناخالص داخلی چین را به خود اختصاص داد. چین اهداف دوگانه کربن را اعلام کرده است - به حداکثر رساندن انتشار کربن قبل از سال 2030 و دستیابی به بی طرفی کربن قبل از سال 2060 - و پیشرفت قابل توجهی در افزایش ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر نشان داده است. در سال 2023، چین به اندازه کل جهان در سال 2022 سلول‌های خورشیدی راه اندازی کرد. در طول پنج سال گذشته، چین همچنین 11 گیگاوات برق هسته‌ای اضافه کرده است که با اختلاف بسیار بزرگ‌ترین کشور در جهان است.

ظرفیت تولید داخلی فراوان و حمایت مستمر دولت از فناوری‌های پاک، پایه‌ای برای سرمایه‌گذاری قوی انرژی پاک در چین فراهم می‌کند. با این حال، فشارها بر توانایی چین برای صادرات این فناوری‌ها به سایر بازارهای بزرگ بین‌المللی از جمله اروپا و ایالات متحده افزایش می‌یابد.

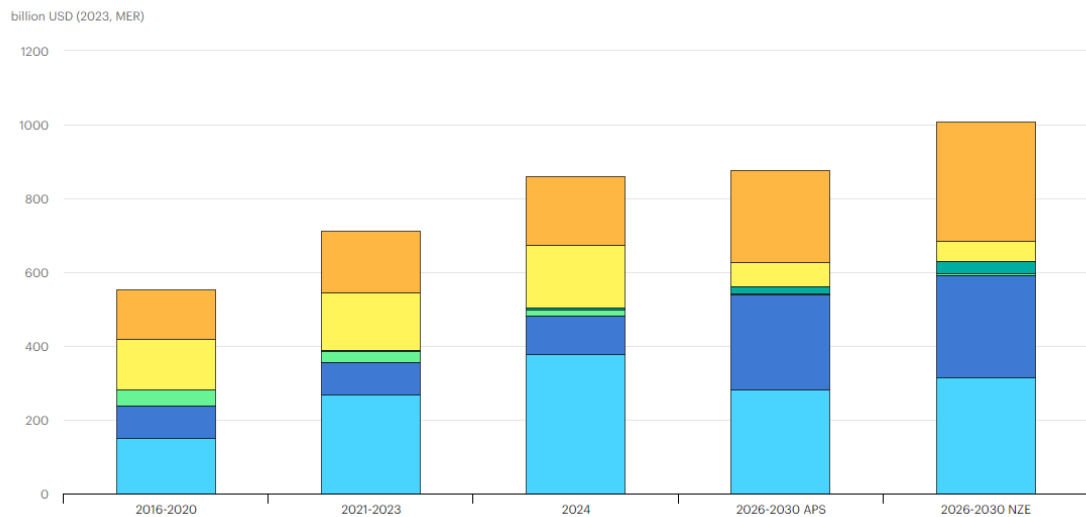
✓ موضوع دیگری که نیازمند توجه دقیق است، سرمایه‌گذاری مستمر چین در سوخت‌های فسیلی، به ویژه زغال سنگ با تقریباً تمام ظرفیت جدید زغال سنگ جهانی است. در کنار ظرفیت رو به رشد تجدیدپذیر، زغال سنگ همچنان برجسته‌ترین منبع

Pamchal

ساخت در ترکیب انرژی چین باقی می ماند و تولید زغال سنگ در سال 2023 به رکورد بالایی رسید.

این در حالیست که در سال 2021، در تعهدات توافق پاریس که چین به سازمان ملل ارائه کرد، پکن متعهد شد که رشد زغال سنگ را به شدت محدود کند، نیروی زغال سنگ جدید را به شدت کنترل کند، انرژی و شدت کربن را تا سال 2025 کاهش دهد. این می تواند یکی از دلایلی باشد که چین را از منظر جایگیری در سه راس مثلث قدرت، بعد از ایالات متحده آمریکا قرار می دهد.

سرمایه گذاری انرژی در گذشته و آینده در چین در سناریوی تعهدات اعلام شده:

● Low-emissions electricity ● Grids and storage ● Fossil fuel power ● Clean supply ● Fossil fuel supply ● End-use

2-2 نقش آمریکا در حوزه انرژی های تجدید پذیر

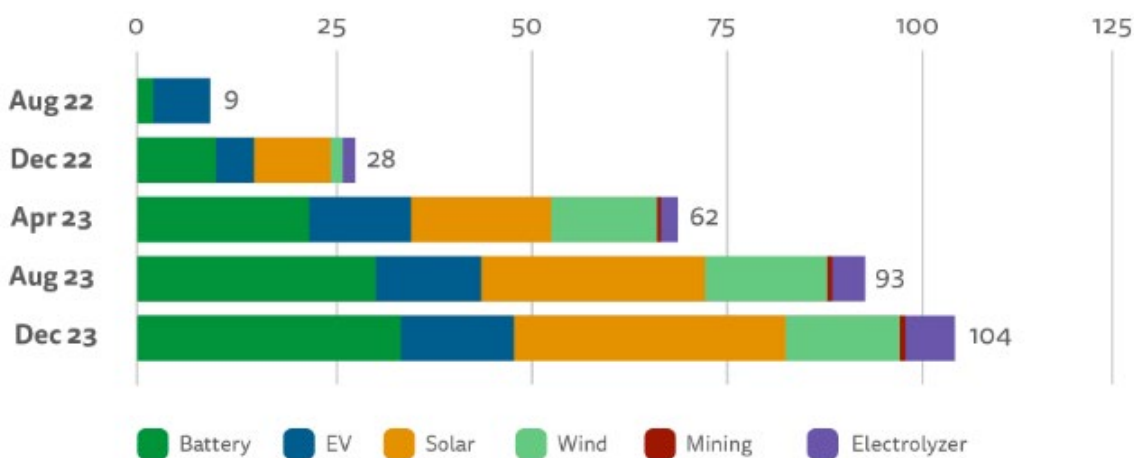
Pamchal

ایالات متحده دومین مصرف کننده بزرگ انرژی و انتشار دهنده دی اکسید کربن در جهان است، اما همچنین یکی از رهبران اصلی فناوری و نوآوری است و رشد سریع سرمایه گذاری در انرژی های پاک باعث شده است که این کشور به یک بازار پیشرو در جهان تبدیل شود. انرژی های تجدید پذیر، تولید باتری، الکترولیز و پمپ حرارتی، و فروش وسایل نقلیه الکتریکی. همچنین بزرگترین تولید کننده سوخت های زیستی در جهان است. ایالات متحده رشد اقتصادی قوی همراه با کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و بهبود کارایی را تجربه می کند. در سال 2023، انتشار کل CO2 ناشی از احتراق انرژی در ایالات متحده 4٪ کاهش یافت در حالی که رشد اقتصاد 2.5٪ بود. دو سوم کاهش انتشار گازهای گلخانه ای مربوط به بخش برق بوده است.

در بخش برق، ایالات متحده قصد دارد تا سال 2035 با استفاده از باد، خورشید، زمین گرمایی، انرژی آبی، هسته ای و زیست توده در کنار سوخت های فسیلی با جذب و ذخیره کربن، برق 100٪ بدون کربن تولید کند.

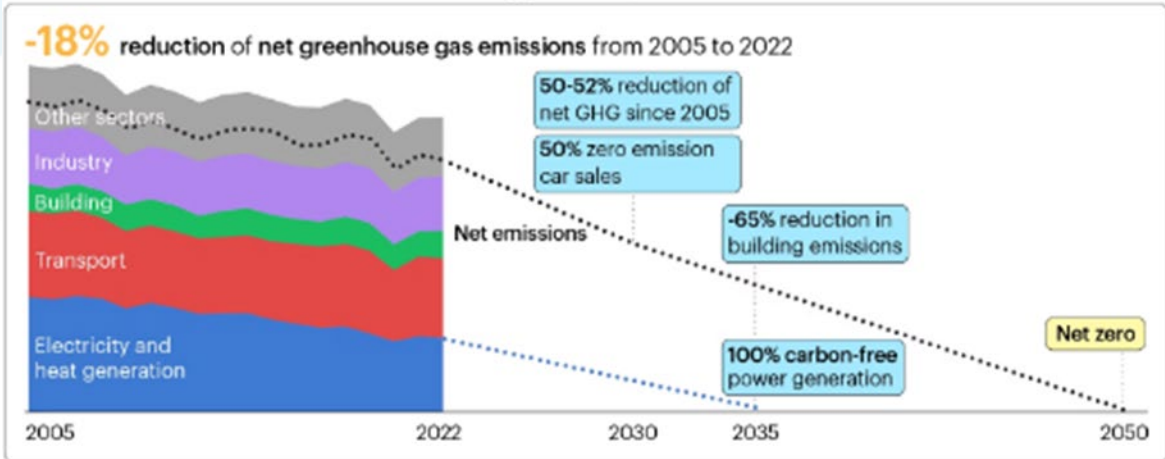
✓ عملکرد بخش های انرژی پاک در سال 2023:

Clean-tech manufacturing facilities announced after passage of the IRA

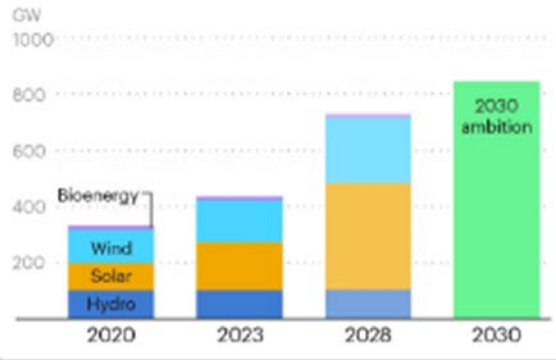
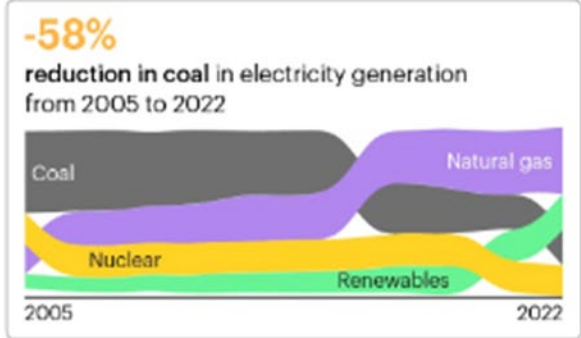
Pamchal

The United States is accelerating clean, secure and affordable transitions

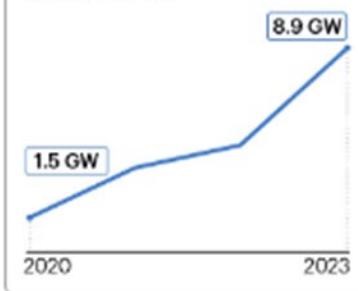

2x annual energy intensity improvement in 2023 compared to the past decade

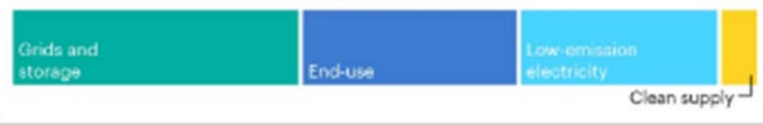
3x ambition for renewables capacity increase from 2020 to 2030

6x battery storage capacity additions increase from 2020 to 2023

60% estimated growth in clean energy investment between 2020 and 2024

+312 000 clean energy jobs added from 2020 and 2022

Pamchal

آمارهایی که در حوزه انرژی های تجدید پذیر توسط دو قدرت برتر آمریکا و چین وجود دارد، نشاندهنده آن است که پشتیبانی شدیدی برای ارتقا منابع تجدیدپذیر در جهت ایجاد امنیت چشمگیر انرژی، کاهش تغییرات آب و هوایی و منافع اقتصادی وجود دارد، در نتیجه جهان برای حفظ منافع و منابع خود به سمت انرژی های سبز در حرکت است.

جمع بندی نهایی: با نگاهی عمیق و دیدی وسیع به سمت و سوی دولت ها به ویژه دولت هایی با اقتصاد برتر، می توان به این اصل مهم دست یافت که امروزه اقتصاد بر سیاست برتری دارد و همانطور که پیش تر اشاره شد تمامی دولت های بزرگ جهت حفظ منافع اقتصادی خود و همچنین گسترش آن، به دنبال رشد شرکت های خصوصی خود می باشند. به عنوان مثال آمریکا که در رده اول قدرت اقتصادی جهان قرار دارد به تنهایی سهم بالایی را از بزرگترین شرکت های تکنولوژی جهان به خود اختصاص داده است. امروزه حدود 500 هزار شرکت فناوری در این کشور فعالیت دارند.

یک راه حل کلیدی برای تمامی کشورهای در حال توسعه در جهت رشد اقتصادی و منافع ، تکیه بر شرکت های خصوصی و حمایت از آنهاست.

شهریور 1403

امیر گفتاری